

حق انسان در محیط زیست

مؤلف

دکتر سعید نیلفروشان

www.ketab.ir

ویراستار

حمزه ملکی

انتشارات فرزندگان دانشگاه

۱۴۰۰

سرشناسه	۱- نیلفروشان، سعید، ۱۳۳۹-
عنوان و نام پدیدآور	۲- حق انسان در محیط زیست / مولف سعید نیلفروشان؛ ویراستار حمزه ملکی.
مشخصات نشر	۳- تهران: فرزندگان دانشگاه، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۴- ۱۵۲ص.
شابک	۵- ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۱۳-۸۶-۱
وضعیت فهرست نویسی	۶- فیبا
یادداشت	۷- کتابنامه: ص. ۱۴۹-۱۵۲.
موضوع	۸- حفاظت محیط زیست Environmental protection حفاظت محیط زیست -- ایران Environmental protection -- Iran حقوق محیط زیست Environmental law حقوق محیط زیست -- ایران Environmental law -- Iran حقوق بین الملل محیط زیست Environmental law, International حفاظت محیط زیست -- جنبه های مذهبی -- اسلام Environmental protection -- Religious aspects -- Islam انسان -- اثر محیط زیست Human beings -- Effect of environment on
شماره افزوده	۹- ملکی، حمزه، ۱۳۶۷- ویراستار
رده بندی کنگره	۱۰- TD۱۷۰
رده بندی دیویی	۱۱- ۳۶۳/۷
شماره کتابشناسی ملی	۱۲- ۸۶۶۳۳۹۷
اطلاعات رکورد کتابشناسی	۱۳- فیبا

انتشارات فرزندان دانشگاه حق انسان در محیط زیست

تألیف: دکتر سعید نیلفروشان

ویراستار: حمزه ملکی

ناشر: فرزندگان دانشگاه

نوبت چاپ: اول- ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۱۱۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۱۳-۸۶-۱

(تمامی حقوق مادی این کتاب محفوظ بوده و متعلق به انتشارات فرزندگان دانشگاه می باشد)

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منبری جاوید، پلاک ۹۲ تلفن: ۵۲۶ و ۶۶۹۷۹۵۱۹

فهرست مطالب

۱۱.....	پیشگفتار
---------	----------

فصل اول

۱۳.....	کلیات
---------	-------

۱۳.....	بخش اول: بررسی و شناخت تعاریف اصلی
---------	------------------------------------

۱۳.....	بند اول: حق
---------	-------------

۱۶.....	بند دوم: انسان
---------	----------------

۱۷.....	بند سوم: محیط زیست
---------	--------------------

۱۸.....	بخش دوم: نگاهی به حق و تکلیف و جایگاه ارزش در محیط زیست
---------	---

۱۸.....	بند اول: رابطه حق و تکلیف
---------	---------------------------

۲۲.....	بند دوم: ارزش در محیط زیست
---------	----------------------------

۲۷.....	بخش سوم: هدف رژیم‌های تعیین‌کننده مسئولیت مدنی خسارات زیست‌محیطی
---------	--

۲۹.....	بخش چهارم: عناصر ضروری رژیم‌های تعیین‌کننده مسئولیت مدنی خسارات زیست‌محیطی
---------	--

فصل دوم

۳۱.....	رابطه انسان و محیط زیست
---------	-------------------------

۳۱.....	بخش اول: فلسفه خلقت در نظام هستی
---------	----------------------------------

۳۴.....	بخش دوم: رابطه بین دین و محیط زیست
---------	------------------------------------

۳۵.....	بند اول: نگاه دین به محیط
---------	---------------------------

۵۲.....	بند سوم: انسان و محیط زیست
---------	----------------------------

۵۶.....	بخش سوم: تخریب محیط زیست به واسطه فقر و ثروتمندان
---------	---

۵۶.....	بند اول: تخریب محیط زیست به وسیله فقر
---------	---------------------------------------

۵۷.....	بند دوم: تخریب محیط زیست به وسیله ثروتمندان
---------	---

فصل سوم

اصول و شرایط حق انسان بر محیط زیست..... ۶۳

بخش اول: نگاهی به مبانی حق انسان بر محیط زیست ۶۳

بند اول: مبانی فقهی موضوع ۶۳

بند دوم: بررسی مبانی حقوقی موضوع ۸۴

بخش دوم: شرایط حق انسان بر محیط زیست ۹۲

بند اول: استفاده متعارف ۹۲

بخش سوم: حق استفاده از محیط زیست به همراه تکلیف ۹۴

بند اول: تکلیف در مقابل استفاده متعارف ۹۴

بند دوم: حق دسترسی به اطلاعات زیست محیطی ۹۴

بند سوم: حق آموزش مسائل زیست محیطی ۹۵

بند چهارم: حق دسترسی به جبران خسارت ۹۵

بند پنجم: تکلیف در مقابل خداوند بر استفاده در راه تعالی ۹۶

فصل چهارم

آثار حق انسان بر محیط زیست ۱۰۱

بخش اول: اباحه انتفاع انسان از محیط زیست ۱۰۱

بند اول: انتفاع از محیط زیست ۱۰۱

بند دوم: انفال و مالکیت آن برای انسان ۱۰۲

بخش دوم: ضمان در مقابل استفاده سوء از محیط زیست ۱۱۱

بند اول: استفاده سوء از محیط زیست ۱۱۱

بند دوم: خسارت بر محیط زیست و انواع آن ۱۱۳

بخش سوم: اصول حاکم بر خسارت‌های زیست محیطی ۱۱۵

اصل اول: جلوگیری از ایجاد خسارت ۱۱۵

اصل دوم: غیر قابل ارزیابی بودن خسارت‌های زیست محیطی ۱۱۶

پیشگفتار

بی‌تردید، موضوع آلودگی محیط زیست یکی از مهمترین معضلاتی است که انسان معاصر را با چالشهای جدی روبه‌رو کرده است. این مسأله از آن جهت دارای اهمیت است، که علائم تهدید کننده حیات، آشکار شده و نسل حاضر و آینده را به دلیل آلودگیهای گسترده زیست محیطی، با تهدید مواجه ساخته است. از سوی دیگر، انسان بدون داشتن محیط زیستی امن و سالم، قادر نخواهد بود به زندگی طبیعی خود ادامه دهد. به همین جهت، حفظ و حمایت از محیط زیست و سالم نگه داشتن آن، به عنوان یکی از فہمترین نیازهای اساسی برای ادامه حیات، مورد توجه و عنایت همگان قرار گرفته است. حق انسانها در داشتن محیط زیستی امن و سالم، به عنوان یک حق بشری در کنار سایر حقوق شناخته شده برای بشر، چند سالی است که مورد بحث و بررسی محافل علمی و طرفداران محیط زیست است. حفظ محیط زیست، پاسخ به یکی از نیازهای امروز جامعه برای نگهداری بیش‌تر از محیط زیست و رعایت حقوق عمومی است و تخریب محیط زیست معلول نابرابریهای اجتماعی و استفاده‌های غلط از طبیعت و یکی از عوامل تضییع حقوق انسانهاست. با نگاهی به متون دینی می‌توان دریافت که محیط زیست و توجه به تأمین سلامت آن و حرکت در جهت دستیابی به محیط سالم، از حقوق اساسی بشر است؛ همانگونه که تخریب محیط زیست در اثر نشاختن حقوق بشر است. انسان به عنوان اشرف مخلوقات و جانشین خداوند بر روی زمین، حق دارد از نعمتهای الهی استفاده کند؛ اما این استفاده نباید آنچنان باشد که حق دیگران در بهره‌برداری از این نعمت الهی در خطر قرار گیرد. به عبارت دیگر، انسان همان‌گونه که حق استفاده و بهره‌مندی از محیط زیست سالم را دارد، مسؤولیت درست استفاده کردن از آن را نیز بر عهده دارد. با نگاهی به وضعیت فعلی محیط زیست، در می‌یابیم که انسانها در بهره‌برداری از طبیعت و محیط زیست به مسؤولیت خود در حفظ و حراست از آن به درستی عمل نکرده‌اند. شاهد

این سخن، بحران عظیمی است که محیط زیست دچار آن شده است. تخریب و نابودی روز افزون جنگلها و مراتع، نابودی گونه‌های نادر گیاهی و جانوری، آلودگی آب، خاک و هوا، استفاده از سلاحهای هسته‌ای و شیمیایی، ورود مواد نفتی و آلاینده‌های دیگر مانند فاضلاب کارخانه‌ها و مجتمع‌های صنعتی به رودخانه‌ها و دریاها، آسیب دیدن لایه ازن، بارانهای اسیدی، مصرف روز افزون سوخت‌های فسیلی، استفاده بی‌رویه از سموم دفع آفات نباتی و ده‌ها عامل آلوده‌کننده دیگر که نام بردن از آنها فقط بر تلخ‌کامی و ناراحتی انسان می‌افزاید گویای این واقعیت مهم است که بشر در داد و ستد خود با محیط زیست، راه خطرناک و مهلکی را در پیش گرفته که نتیجه آن چیزی جز به خطر افتادن سلامت و حیات انسان و دیگر موجودات نخواهد بود. اندکی تأمل و تفکر در آمارهایی که همه روزه در مورد وضعیت محیط زیست بیان می‌شود، کافی است تا انسان خود را بر لب پرتگاهی احساس کند که ساخته و پرداخته خود را در دست دارد.